

YHTEISTYÖN MAAILMA
- SUOMEN ULKOASIAINHALLINNON YK-STRATEGIA

28.5.2008

YHTEISTYÖN MAAILMA

- SUOMEN ULKOASIAINHALLINNON YK-STRATEGIA

Ulkoasiainministerin esipuhe

1. Johdanto.....	4
2. Suomen YK-politiikan tavoitteet.....	5
2.1. Konfliktien ehkäisy ja kriisinhallinta.....	5
<u>Turvallisuusneuvoston työn ja YK:n välitystoiminnan tukeminen</u>	
<u>Rauhanturvatoiminnan tukeminen</u>	
<u>Asevalvonnan ja aseidenriisunnan kehittäminen</u>	
<u>Terrorismin vastaisen toiminnan tukeminen</u>	
2.2. Kestävä kehitys ja globaalit kehityskysymykset.....	9
<u>YK:n kehitystoimintojen tukeminen</u>	
<u>Humanitaarinen apu</u>	
<u>Ympäristö ja ilmastonmuutos</u>	
<u>Rauhanrakentamistoiminnan kehittäminen</u>	
<u>Tietoyhteiskunta</u>	
<u>Kauppa ja kehitys</u>	
2.3. Ihmisoikeudet ja kansainvälinen oikeus.....	13
<u>Ihmisoikeudet</u>	
<u>Kansainvälisen oikeuden vahvistaminen</u>	
<u>Oikeusvaltiokehitys ja hyvä hallinto</u>	
2.4. YK:n uudistaminen.....	15
3. Vaikuttamisen kanavat ja yhteistyötahot.....	16
3.1. Suomen vaikutusmahdollisuuksien vahvistaminen.....	16
<u>EU:n kautta tapahtuva YK-vaikuttaminen</u>	
<u>Pohjoismaisen ryhmän kautta tapahtuva YK-vaikuttaminen</u>	
<u>Luottamustoimet YK:n elimissä</u>	
<u>Suomen ECOSOC-ehdokkuus kaudelle 2010-12</u>	
<u>Suomen turvallisuusneuvostoehdokkuus kaudelle 2013-14</u>	
<u>Vaikuttaminen ohjelmien, rahastojen ja erityisjärjestöjen hallinnossa</u>	
<u>Suomalaisten rekrytoituminen YK-tehtäviin</u>	
<u>Suomen tärkeiksi katsomien kysymysten ja niihin liittyvien aloitteiden tukeminen</u>	
3.2. Kotimainen yhteistyö.....	19
<u>Viranomaisyhteistyö</u>	
<u>Yhteistyö eduskunnan kanssa</u>	
<u>Yhteistyö kansalaisyhteiskunnan kanssa</u>	
3.3. Strategian toimeenpano.....	20

Ulkoasiainministerin esipuhe

Suomi haluaa kehittää turvallisempaa ja oikeudenmukaisempaa maailmaa yhä tiiviimmän kansainvälisen yhteistyön kautta. Tämän yhteistyön varaisen maailman edistämiseksi Suomi on vahvasti sitoutunut Yhdistyneiden kansakuntien jäsenyyteen sekä YK:n tavoitteiden tukemiseen. Myös kansainvälisesti tuki YK-järjestelmälle ja YK:n turvallisuusneuvoston arvovallalle on entisestään vahvistumassa.

Hallitusohjelman mukaisesti Suomi pitää YK:ta keskeisimpänä monenkeskisen yhteistyön välineenä. Käsillä olevan strategian yhtenä peruslähtökohtana on monenkeskisen yhteistyön vahvistaminen ja tuki YK:n uudistustyölle, joka puolestaan on järjestön tehokkaan toiminnan edellytys.

Strategian peruslähtökohtiin kuuluu myös laajan turvallisuuden edistäminen, missä YK:lla toimialtaan kattavana maailmanjärjestönä on keskeinen rooli. YK toimii samanaikaisesti niin 'perinteisen turvallisuuden', kehityskysymysten kuin ihmisoikeuksien alueilla. Strategian tarkoituksena on selkiyttää sitä roolia, joka YK-vaikuttamisella on turvallisuus-, kehitys- ja ihmisoikeuspolitiikkaa koskevien hallituksen tavoitteiden edistämässä.

Vaikuttamismahdollisuuksien maksimoimiseksi Suomen tulee keskittyä prioriteettiemme ja vahvuksiemme kannalta keskeisiin painopisteisiin. Tämän vuoksi pidän tärkeänä, että strategia asettaa tavoitteeksi laajentaa Suomen osallistumista YK:n rauhanturvaoperaatioihin. Rauhanturvan lisäksi näen YK-vaikuttamisemme 'lippulaivoina' myös naisten aseman edistämisen, rauhanrakentamistoiminnan, hyvän hallinnon ja oikeusvaltiokehityksen tukemisen sekä ilmastokysymykset.

Suomi vaikuttaa YK:n päätöksentekoon ensisijaisesti yleiskokouksessa - mutta myös pyrkimällä jäseneksi turvallisuusneuvostoon sekä talous- ja sosiaali-neuvostoon. Suomi toimii YK:ssa osana Euroopan unionia, joka - Suomen tavoin - näkee YK:n välttämättömänä tehokkaalle monenkeskiselle yhteistyölle. YK on EU:n yhteisen ulkopolitiikan toteuttamisen keskeinen kanava, ja Suomi tukee unionin YK-politiikan yhtenäisyyttä ja vaikuttavuutta.

Suomi on perinteisesti toiminut YK:ssa yhdessä myös pohjoismaiden kanssa ja tulee aktiivisesti jatkamaan tätä yhteistyötä. Suomi on yhteispohjoismaisena ehdokkaana YK:n turvallisuusneuvoston vaihtuvaksi jäseneksi kaudelle 2013-14. YK-strategian yhtenä tärkeänä tavoitteena onkin profiloida Suomen YK-politiikkaa siten, että se tukee Suomen ehdokkuutta vuonna 2012 pidettävässä vaalissa.

Hallitus toteuttaa YK-politiikkaansa yhteistyössä eduskunnan ja kansalaisyhteiskunnan kanssa. Ulkoasiainvaliokunnan ja poliittisten puolueiden edustajien säännöllinen osallistuminen YK:n työhön on osoittautunut hedelmälliseksi. Myös kansalaisjärjestöosallistuminen ja käynnistämäni säännölliset kansalaisyhteiskunnan kuulemiset ovat osa tätä yhteistyötä.

Toivon, että tämä ulkoasiainhallinnon YK-strategia osaltaan lisää kiinnostusta YK-asioihin ja toimii välineenä vuoropuhelun tiivistämisessä suomalaisen yhteiskunnan eri toimijoiden kanssa.

Alexander Stubb

1. Johdanto

Yhdistyneet kansakunnat on ainoa kansainvälinen järjestö, jonka jäsenistö kattaa miltei kaikki maailman maat ja jonka tehtäväala on yleinen ja monisektorinen. Myös YK:n legitimitetti - hyväksyttävyyys - on varsin korkea.

Turvallisuus kuuluu järjestön mandaattiin sekä kapeassa merkityksessä - asevoiman käyttö - että laajassa mielessä - inhimillinen turvallisuus. Näin on sekä normien että käytäntöjen osalta. Kansainvälisen toimintaympäristön muutos on asettanut YK-järjestelmän merkittävien haasteiden eteen. Tämän muutoksen hallitsevia piirteitä ovat muovautuvat suurvaltasuhteet, uusien taloudellisten ja poliittisten voimakeskusten nousu kehittyvien maiden piiristä sekä ennen kaikkea uudet maailmanlaajuiset turvallisuusuhkat. Perinteisten kriisinhallinta-, kehitys- ja ihmisoikeustehtävien lisäksi YK:n odotetaan vastaavan ilmastomuutoksen, tartuntatautien leviämisen, terrorismin, rikollisuuden, luonnonkatastrofien ja muuttoliikkeiden kaltaisiin laajan turvallisuuden ongelmiin.

Toiminta muuttuvassa ympäristössä edellyttää myös YK:n rakenteiden uudistamista vastaamaan uusien haasteiden vaatimuksia. Käytännössä tämä merkitsee mittavaa reformityötä, joka ei voi tapahtua ilman YK:n jäsenmaiden poliittista tahtoa. Uusiin yhteisiin globaaliongelmien reagoiminen edellyttääkin YK:n jäsenkunnan yhteisen näkemyksen saavuttamista järjestön toiminnan suunnasta sekä tämän vaatimista resursseista. Mikäli YK ei sisäisen eripurin vuoksi pysty vastaamaan uusiin haasteisiin, vaarana on järjestön marginalisoituminen.

Euroopan unioni on Suomen YK-politiikan keskeisin vaikutuskanava. Unionin yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka on kehittynyt viimeisen vuosikymmenen aikana. EU on YK:n merkittävimpiä tukijoita ja suurimpia rahoittajia, joten siltä odotetaan vahvempaa johtajuutta YK:ssa. Suomen etujen mukaista on vahvistaa YK:n toimintakykyä ja aktiivisesti osallistua YK:n suunnanmäärittelyyn niin kansallisten tavoitteiden mukaisesti kuin EU:n jäsenmaana. Tämän strategian voidaankin katsoa olevan yksi tähän prosessiin liittyvistä puheenvuoroista.

Käsillä oleva asiakirja saattaa ajan tasalle vuonna 2001 hyväksytyssä YK-strategiassa esitettyjä tavoitteita. Hallituksen ohjelman lisäksi tarvetta tavoitteiden päivitykseen ovat aiheuttaneet kansainvälisen toimintaympäristön muutokset ja YK-järjestelmässä tapahtunut kehitys. Strategian lähtökohtana on ollut hallitusohjelma (2007). Valtioneuvoston kehityspoliittinen ohjelma (2007) sekä valmisteilla olevat selonteot toisaalta turvallisuus- ja puolustuspolitiikasta ja toisaalta ihmisoikeuspolitiikasta ovat ohjanneet YK-politiikkamme painopisteiden määrittelyä. YK-strategia täydentää näitä linja-asiakirjoja.

Strategiassa ei yksityiskohtaisesti käsitellä YK:n operatiivisia järjestöjä tai YK-järjestelmään kuuluvia erityisjärjestöjä ja rahoituslaitoksia. Poliittikkamme näiden osalta ohjaa koko valtionhallinnon yhteinen monenkeskisen yhteistyön linjaus, joka laaditaan vuoden 2008 aikana valtioneuvoston kehityspoliittisen ohjelman mukaisesti.

*

Suomi on Yhdistyneiden kansakuntien jäsenenä sitoutunut YK:n peruskirjaan. Suomi näkee YK:n keskeisimpänä monenkeskisen yhteistyön välineenä ja haluaa vahvistaa sen toimintakykyä. Tämä Suomen YK-toiminnan päälinja perustuu hallitusohjelmaan, jonka ulko-, turvallisuus- ja puolustuspoliittisessa luvussa todetaan:

" Hallitus näkee Yhdistyneet kansakunnat keskeisimpänä monenkeskisen yhteistyön välineenä. Hallitus jatkaa työtä YK:n arvovallan ja toimintakyvyn vahvistamiseksi sekä YK-järjestelmän tehokkuuden lisäämiseksi. "

YK:n toiminnan kolme peruspilaria ovat rauha ja turvallisuus, kehitys ja köyhyyden vähentäminen sekä ihmisoikeudet ja demokratia. Näihin eri osa-alueisiin liittyvät linjaukset löytyvät myös hallitusohjelmasta, jossa todetaan:

" Laajan turvallisuuden vahvistaminen edellyttää laaja-alaista kansainvälistä yhteistyötä... --- Hallitus edistää Suomen valmiuksia osallistua kansainvälisen kriisinhallinnan tehtäviin tiivistämällä yhteistyötä sotilaallisten ja siviilivoimavarojen käytössä sekä vahvistamalla siviilikriisinhallintaa. Suomi pyrkii antamaan merkittävän panoksen kansainväliseen kriisinhallintayhteistyöhön. Suomi kiinnittää erityistä huomiota naisten asemaan konflikteissa ja kriisinhallinnassa. "

" Kehityspolitiikan tärkein tavoite on YK:n vuosituhtavoitteiden saavuttaminen. Hallitus jatkaa kehityspoliittisen johdonmukaisuuden vahvistamista eri politiikkasektoreilla. Hallitus varmistaa määrärahakehityksen, joka vie Suomen kohti YK:ssa asetettua 0,7 prosentin tavoitetta. --- Suomi painottaa kehityspolitiikassaan aiempaa vahvemmin ympäristö- ja ilmastokysymyksiä, kriisien ennaltaehkäisyä sekä rauhanprosessien tukemista. "

" Suomi edistää ihmisoikeuksien, demokratian, oikeusvaltioperiaatteen ja kestävän kehityksen toteutumista kaikkialla maailmassa. --- Hallitus edistää aktiivisesti ihmisoikeuksien kunnioittamista maailmanlaajuisesti. "

2. Suomen YK-politiikan tavoitteet

Suomen YK-politiikan peruslähtökohtana on hallitusohjelman mukaisesti turvallisuuden määrittäminen laajasti. Myös valtioneuvoston kehityspoliittisen ohjelman mukaan Suomi korostaa laajaa turvallisuuskäsitettä, joka vahvistaa turvallisuuden, kehityksen ja ihmisoikeuksien keskinäisen yhteyden.

Laaja turvallisuus sopii hyvin YK-strategian kokoavaksi teemaksi, koska käsite kattaa sotilaallisen turvallisuuden ja siviilikriisinhallinnan lisäksi taloudellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestävän kehityksen sekä ihmisoikeudet, demokratian ja kansainvälisen oikeuden. Laajan turvallisuuden lähestymistapa on linjassa myös YK:n vuosituhtajulistuksen ja YK:n vuoden 2005 huippukokouksen loppuasiakirjan kanssa.

YK-politiikkamme tavoitteet esitetään käsillä olevassa strategiassa jäsenneltyinä neljän päätavoitteeseen. Nämä kokonaisuudet ovat: 1) *konfliktien ehkäisy ja kriisinhallinta*; 2) *kestävä kehitys ja globaalit kehityskysymykset*; 3) *ihmisoikeudet ja kansainvälinen oikeus* sekä 4) *YK:n uudistaminen*.

2.1. Konfliktien ehkäisy ja kriisinhallinta

Konfliktien ennaltaehkäisy, sotilaallinen ja siviilikriisinhallinta, rauhanrakentaminen ja kehitysyhteistyö muodostavat jatkumon, jonka eri vaiheissa YK:n tulee käyttää tilanteeseen parhaiten soveltuvia instrumentteja.

Suomi tukee YK:ssa omaksuttua näkemystä kokonaisvaltaisesta lähestymistavasta, jossa konfliktien ennaltaehkäiseminen linkittyy tiiviisti rauhanrakentamiseen ja kehitykseen. Lisäksi

YK:n konfliktien ennaltaehkäisemiseen keskittyviä rakenteita kehitetään ja siihen liittyvää normatiivista pohjaa vahvistetaan. Suomi pitää tärkeänä YK:n ja alueellisten järjestöjen - erityisesti EU:n - yhteistyötä konfliktien ennaltaehkäisyssä.

Turvallisuusneuvoston työn ja YK:n välitystoiminnan tukeminen

Turvallisuusneuvostolla on YK:n peruskirjan mukaan ensisijainen vastuu kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden ylläpitämisestä - ja se voi tarvittaessa antaa oikeuden voimankäyttöön rauhan palauttamiseksi tai rauhan uhkan torjumiseksi.

Turvallisuusneuvoston keinovalikoimaan kuuluvat diplomaattiset keinot, poliittiset kannanotot, rauhanoperaatiot, pakotteet sekä viime kädessä voimankäyttö. Turvallisuusneuvostolla on myös keskeinen rooli vuoden 2005 huippukokouksessa vahvistetun suojeluvastuun toimeenpanossa.

Suomen tavoite on, että turvallisuusneuvosto pystyy tehokkaasti käsittelemään kaikkia kansainväliseen rauhaan ja turvallisuuteen liittyviä kysymyksiä ja edesauttamaan niiden ratkaisemista. Suomi painottaa neuvoston tehokkuutta ja konflikteissa osallisina olevien tahojen oikeudenmukaista huomioimista. Turvallisuusneuvoston tulee tukeutua tarpeen mukaan alueellisiin järjestöihin ja toimijoihin.

YK:n turvallisuusneuvosto on Suomelle ensiarvoisen tärkeä väline silloinkin, kun emme ole siinä jäsenenä. Suomen tulee olla aktiivinen ja ennakoiva niissä kysymyksissä, joita turvallisuusneuvosto käsittelee tai joita EU - ja Suomi sen osana - toivoisivat sen käsittelevän. Suomi edistää EU-maiden yhtenäisyyttä turvallisuusneuvostossa yhteistyössä puheenjohtajamaan kanssa.

Suomi jatkaa vaihtuvien turvallisuusneuvoston jäsenten perehdyttämistä neuvoston toimintaan New Yorkissa Suomen YK-edustuston toimesta vuosittain järjestettävien ns. "Tarrytown-seminaarien" avulla.

Suomi tukee kehitystä, jonka myötä myös turvallisuusneuvosto on alkanut tarkastella turvallisuusuhkia temaattisesti - ottaen kuitenkin huomioon yleiskokoukselle ja talous- ja sosiaalineuvostolle peruskirjassa määritellyt tehtävät. Suomi pitää erityisen tärkeänä, että ympäristöön, ilmastonmuutokseen, HIV/AIDSiin ja muihin maailmanlaajuisiin terveysuhkiin liittyvien turvallisuusnäkökulmien käsittelyä jatketaan YK:n turvallisuusneuvostossa. Konfliktien ennaltaehkäisemiseksi neuvoston tulee tiivistää yhteydenpitoa YK:n ihmisoikeusvaltuutetun kanssa.

Suomi tukee YK:n välitystoimintaa rauhanprosessien edistämiseksi sekä painottaa YK-järjestelmän ja -rakenteiden välitystoiminnan edellytysten parantamista. Suomalaisia pyritään myös jatkossa saamaan YK:n välitystehtäviin. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi tulee panostaa aktiiviseen lobbaustoimintaan.

Rauhanturvatoiminnan tukeminen

YK:n kriisinhallintatoiminta on muodostunut yhä kokonaisvaltaisemmaksi ja käsittää entistä laajemman kirjon tehtäviä ulottuen ennakoivista toimista ja rauhanturvasta aina konfliktien jälkeiseen rauhanrakentamiseen, ml. kehitys- sekä luonnonvara- ja ympäristökysymykset. YK-johtoiset integroidut operaatiot ovat osoitus pyrkimyksestä kattavampaan lähestymistapaan, joka huomioi tiiviin siviili-sotilaskoordinaation ohella myös turvallisuuden ja kehityksen välisen yhteyden.

Suomi painottaa YK:n keskeistä roolia kansainvälisessä kriisinhallinnassa ja pyrkii jatkossakin osallistumaan merkittävällä panoksella YK:n valtuuttamiin operaatioihin. Muiden kansainvälisten toimijoiden toteuttamien operaatioiden lisäksi Suomen tavoitteena on jatkossakin osallistua YK:n rauhanturvatoimintaan. Osallistumista YK:n rauhanturvatoimintaan pyritään lisäämään. Tämä tukee sekä Suomen YK-profiilia että tiedonsaantia eri konfliktialueilta.

Suomen tavoitteena on kehittää YK:n rauhanturvarakenteita sekä varmistaa riittävä rahoitus rauhanturvatoiminnalle. Rauhanturvaajien väärinkäytösten ehkäiseminen edellyttää johdonmukaisia toimia ja säännöksiä sekä seuraamusten tiukentamista. Suomi tukee YK:n toimintaa kohdemaiden oman turvallisuussektorin uudistamiseksi (ns. Security Sector Reform, SSR) - etenkin kansainvälistä koordinaatiota SSR-tukitoiminnassa on syytä tiivistää.

Suomi rohkaisee YK:n ja muiden kriisinhallintaoperaatioita toteuttavien toimijoiden yhteistyön kehittämistä. Pyrimme YK:ssa edistämään yhteistyön ja koordinaation tiivistämistä erityisesti Euroopan unionin, Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö Etyjin, Naton ja Afrikan unionin kanssa. Toimimme aktiivisesti erityisesti YK:n ja EU:n välisen yhteistyön tehostamiseksi näissä kysymyksissä.

Suomi pitää tärkeänä EU:n ja YK:n kriisinhallintayhteistyötä koskevan julkilausuman (2007) täytäntöönpanoa ja korostaa yhteistyön ja koordinaation tiivistämisen tarvetta sekä poliittisella että kenttätasolla. Poliittinen yhteistyö edellyttää jatkuvaa korkean tason kanssakäymistä YK:n ja EU:n välillä. Suomi korostaa EU:n ja YK:n toimien koordinaation lisäämistä etenkin Afrikan maiden kriisinhallintakyvyn sekä turvallisuussektorin reformin kehittämisessä. EU:lla ja YK:lla on selkeitä yhteisiä tavoitteita myös kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan edistämässä sekä tämän sektorin kehittämisprosessien tehostamisessa.

Naisten aseman parantaminen on läpileikkaava teema Suomen YK-vaikuttamisessa. Hallitusohjelman mukaan se on tavoitteena erityisesti konflikteissa ja kriisinhallinnassa. Suomi tukeekin YK:ssa "Naiset, rauha ja turvallisuus" -päätöslauselman (YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselma 1325 (2000)) toimeenpanoa. Suomi on laatinut aiheesta myös kansallisen toimintaohjelman.

Suomalaisia asiantuntijoita esitetään jatkossakin YK-missioihin (ml. poliisioperaatiot). Suomella on hyvät edellytykset tarjota YK:lle koulutusapua - etenkin siviilikriisinhallintakoulutuksen osalta.

Asevalvonnan ja aseidenriisunnan kehittäminen

Suomi pitää YK:n roolia monenkeskisessä asevalvontayhteistyössä keskeisenä ja tukee sopimusjärjestelmien valvonnassa sekä todentamisessa olevien puutteiden korjaamista. Asevalvonta on myös osa laajempia kehityksen, ihmisoikeuksien, rauhan ja muun inhimillisen turvallisuuden edistämiseen liittyviä pyrkimyksiä. Geneven aseidenriisuntakonferenssi on edelleen arvokas neuvottelufoorumi, jonka työ tulisi pikimmiten saada aktivoitua.

Myös tavanomaisiin aseisiin liittyvät kysymykset ovat nousemassa yhä tärkeämmiksi monenkeskisissä asevalvontapyrkimyksissä. Suomi osallistuu aktiivisesti YK:n puitteissa tapahtuvaan työhön pienaseiden laittoman leviämisen ehkäisemiseksi ja edistää erityisesti kansainvälisen asekauppasopimuksen solmimista.

Joukkotuhoaseiden leviäminen muodostaa yhden merkittävimmistä turvallisuusuhista. Näiden aseiden joutuminen terroristien käsiin on erityinen uhakuva. Suomi vaalii YK:n keskeistä roolia joukkotuhoaseiden leviämisen estämisessä - ja erityisesti joukkotuhoaseiden leviämisen estämistä koskevan TN-päätöslauselman (pl 1540) toimeenpanoa. YK-järjestelmän edellytykset hoitaa kansainvälisiin sopimuksiin liittyvä toimeenpano on turvattava. Ydinasevaltojen ja ydinaseettomien valtioiden välisen luottamuksen rakentamisessa YK on tärkeä foorumi, jonka merkitys korostuu ydinsulkusopimuksen vuoden 2010 tarkastelukonferenssin valmistelussa.

Suomi painottaa aseellisen väkivallan seurausten huomioimista myös kehityksessä (ns. Geneva Declaration on Armed Violence and Development -prosessi).

Terrorismin vastaisen toiminnan tukeminen

Suomi tukee YK:n työtä terrorismin torjunnan yleisten oikeudellisten puitteiden luomisessa ja kansainvälisten velvoitteiden toimeenpanon monitoroinnissa. Suomi on ratifioinut kaksitoista YK:ssa valmisteltua terrorisminvastaista yleissopimusta ja valmistelee neljän uuden sopimuksen tai pöytäkirjan ratifioimista. Keskeisiä tavoitteita ovat YK:n terrorisminvastaisen strategian tehokas toimeenpano ja yhteisymmärryksen saavuttaminen kokonaisvaltaisesta terrorisminvastaisesta yleissopimuksesta.

Terroritekoihin syyllistyneiden saattaminen oikeudelliseen vastuuseen on yksi keskeisimmistä terrorisminvastaisen kansainvälisen yhteistyön alueista, jota täydentävät mm. terrorisminvastaiset pakotteet ja muut ennaltaehkäisevät toimet. Suomi osallistuu aktiivisesti kansainväliseen yhteistyöhön terrorismin torjumiseksi ja pyrkii johdonmukaisesti vaikuttamaan siihen, että kaikissa terrorisminvastaisissa toimissa kunnioitetaan ihmisoikeuksia ja perusvapauksia.

Terroriuhkan torjuminen edellyttää myös puuttumista terrorismin syihin poliittisen dialogin ja kehitysyhteistyön keinoin. Suomi muun muassa tukee YK:n pääsihteerin aloitteeseen perustuvaa siviilisaatioiden allianssia, joka pyrkii kulttuurien ja uskontojen välisen yhteisymmärryksen vahvistamiseen, ja osallistuu sen toteuttamiseen.

Suomi tukee:

- ***YK:n turvallisuusneuvoston toiminnan tehostamista ja EU-kantojen edistämistä turvallisuusneuvostossa. Suomi jatkaa Tarrytown-seminaarien sarjaa.***
- ***YK:n rauhanvälitystoimintaa ja konfliktien ennaltaehkäisyn kehittämistä.***
- ***luonnonvara-, ilmasto- ja ympäristökysymysten huomioimista kriisien ennaltaehkäisyssä, ratkaisemisessa sekä jälkihoidossa.***
- ***TN-päätöslauselma 1325:n ("Naiset, rauha ja turvallisuus") toimeenpanoa.***
- ***YK:n keskeistä roolia kansainvälisessä kriisinhallinnassa sekä YK:n ja muiden toimijoiden, kuten EU:n, Etyjin, Naton ja AU:n, välisen yhteistyön tiivistämistä kriisinhallinnassa. Kasvatamme osallistumistamme YK-johtoihin operaatioihin. Suomi on valmis kehittämään siviilikriisinhallintakoulutukseen liittyvää yhteistyötä sekä SSR-toimintaa tiiviissä yhteistyössä muiden kansainvälisten toimijoiden kanssa.***

- YK:n puitteissa tapahtuvaa työtä pienaseiden laittoman leviämisen ehkäisemiseksi, kansainvälisen asekauppasopimuksen aikaansaamiseksi sekä joukkotuhoaseiden leviämisen estämiseksi, ml. päätöslauselma 1540:n toimeenpano.

- kokonaisvaltaisen terrorisminvastaisen yleissopimuksen aikaansaamista, YK:n terrorisminvastaisen strategian tehokasta toimeenpanoa sekä Sivilisaatioiden allianssi - prosessia.

- Suomi jatkaa yhteistyötä YK-asioita seuraavien kansalaisjärjestöjen ja tutkimuslaitosten kanssa.

2.2. Kestävä kehitys ja globaalit kehityskysymykset

Suomen kehityspolitiikka ja kehitysyhteistyö perustuvat vuonna 2007 hyväksytyyn valtioneuvoston kehityspoliittiseen ohjelmaan, jonka mukaan taloudellisesti, yhteiskunnallisesti ja luonnontaloudellisesti kestävä kehitys edistäminen on Suomen YK-politiikan keskeinen tavoite. Se on myös keskeinen osa laajaa turvallisuutta, johon liittyy myös köyhyyden poistaminen ja ihmisoikeusperustainen kehitys. Globalisaation hallinnassa on kysymys kokonaisvaltaisen globaalipolitiikan, ihmiskuntapolitiikan kehittämisestä. Perustaa ihmiskuntapolitiikalle luodaan niin kansainvälisesti kuin kansallisestikin globaalietikasta käytävällä keskustelulla, jossa pohditaan muun muassa ihmisoikeuksien ja ihmisten velvollisuuksien keskinäistä suhdetta.

Suomi ajaa myös kehityspoliittisen ohjelman läpileikkaavien teemojen valtavirtaistamista sekä YK:n normatiivisessa että operatiivisessa työssä. Teemat ovat 1) naisten ja tyttöjen oikeudet ja aseman parantaminen; sukupuolten välisen ja yhteiskunnallisen tasa-arvon vahvistaminen; 2) helposti syrjäytyvien ryhmien, erityisesti lasten, vammaisten henkilöiden, alkuperäiskansojen ja etnisten vähemmistöjen oikeuksien ja tasavertaisten osallistumismahdollisuuksien parantaminen; sekä 3) HIV/AIDS:in vastainen taistelu; HIV/AIDS terveydellisenä ja yhteiskunnallisena kehityskysymyksenä.

Suomi vaikuttaa aktiivisesti YK:n talous- ja sosiaalineuvoston (ECOSOC) ja sen alaisten toimikuntien työhön sekä YK:n konferensseissa sovittujen toimien toimeenpanoon. YK:n puitteissa pyritään kokoamaan yhteen laaja-alaisesti kaikki toiminta kestävä kehityksen edistämiseksi. Suomi pyrkii tehostamaan YK:n kehitysulottuvuutta ja monenkeskisen avun tuloksellisuutta.

YK:n kehitystoimintojen tukeminen

Hallituksen kehityspolitiikan tavoitteena on YK:n vuosituhattavoitteiden saavuttaminen. Lisäksi Suomi painottaa erityisesti ympäristö- ja ilmastokysymyksiä, kriisien ennaltaehkäisyä sekä rauhanprosessien tukemista. Kehityspoliittisessa ohjelmassa todetaan, että hallitus pyrkii vaikuttamaan maailmanlaajuisiin ponnistuksiin köyhyyden poistamiseksi taloudellisesti, yhteiskunnallisesti ja luonnontaloudellisesti kestävä kehityksen avulla.

Kehityspoliittisessa työssä Suomi näkee YK:n erityis- ja alajärjestöineen sekä toimintaohjelmineen olevan avainasemassa. Kehitysyhteistyössä tuemme YK:n vahvaa asemaa sekä maatasolla että päämajatasolla. Suomen tärkeimpiin vaikuttamiskeinoihin kuuluu osallistuminen kehitysohjelmien politiikkaohjaukseen ja rahoitukseen.

Vaikutusmahdollisuuksien ja suunnitelmallisuuden parantamiseksi Suomi pyrkii monivuotisiin

sitoumuksiin YK:lle.

Pääosa Suomen YK-järjestöille suuntaamasta ydinrahoituksesta kohdennetaan nykyisin yleistukena neljälle keskeiselle toimijalle: YK:n kehitysohjelmalle (UNDP), lastenrahastolle (UNICEF), väestörahasolulle (UNFPA) sekä elintarvikeohjelmalle (WFP). Temaattista rahoitusta kohdennetaan YK-järjestöjen kautta enenevästi kestävään kehitykseen, ympäristö-, ilmasto- ja metsäteemoihin, kehitysmaiden taloudellisen kapasiteetin, oikeusvaltiokehityksen ja kauppapoliittisen osaamisen vahvistamiseen sekä maailmanlaajuisten terveysuhkien ennaltaehkäisyyn.

Suomen vahva profiloituminen yhdessä muiden samanmielisten maiden kanssa naisten aseman parantamisessa ja laaja-alainen näkemys seksuaali- ja lisääntymisterveyden sektorilla on ollut erittäin tärkeää ja tulee jatkumaan vuosittain asetettujen tavoitteiden saavuttamisen edistämiseksi eri foorumeilla. Suomi korostaa myös koulutuksen merkitystä kestävässä kehityksessä välttämättömänä perustana sekä laajan turvallisuuden vahvistamisessa.

Suomi korostaa YK-järjestöjen ja muiden toimijoiden välistä selkeää työnjakoa, keskinäistä koordinaatiota ja täydentävyyttä sekä toiminnan johdonmukaisuutta vaikuttavuuden parantamiseksi niin päämajatasolla kuin maatasolla. Osana YK-reformeja edistetään myös *Yksi YK maatasolla* -tavoitetta. Tavoitteena on, että mahdolliset siirtymät ennaltaehkäisystä kriisinhallintaan sekä kriisinhallinnasta ja humanitaarisesta avusta pitkävaikutteiseen kehitysyhteistyöhön olisivat mahdollisimman kitkattomia ja toisiaan täydentäviä.

Humanitaarinen apu

YK:lla on johtava rooli humanitaarisen avun koordinoijana, ja Suomi kanavoi suuren osan humanitaarisesta avustaan keskitetysti YK-järjestelmän kautta. Suomi korostaa hyvän humanitaarisen avun periaatteiden mukaisesti monenkeskisen yhteistyön tärkeyttä ja YK-järjestelmän keskeisyyttä humanitaarisena toimijana. Humanitaarisen toiminnan tulee olla humanista, tasapuolista, puolueetonta ja riippumatonta. Suomi ajaa aktiivisesti YK:n humanitaarisen avun uudistusprosessia toiminnan tehostamiseksi. YK:n vuoden 2005 huippukokous perusti uuden keskitetyn hätäapurahaston (CERF), jota Suomi tukee ja rahoittaa. Suomen tavoitteena on taata humanitaarisen avustustoiminnan tasapuolisuus ja puolueettomuus myös silloin, kun sotilas- ja siviilipuolustusvoimavaroja käytetään humanitaaristen operaatioiden tukena.

Suomen humanitaarinen apu on sekä ihmisoikeusperustaista että tarvepohjaista. Suomen humanitaarinen apu nojaa YK:n ja muiden järjestöistä toimesta suoritettuihin tarvearviointeihin, joista tärkein on YK:n yhteinen hätäapuvetoisuus (CAP). Humanitaarinen apu mahdollistaa paluun kehityksen piiriin ja luo edellytyksiä poistaa äärimmäinen köyhyys. Humanitaarinen toiminta saattaa edistää rauhanponnisteluja konfliktialueella. Tärkeätä on myös jatkumoajattelu: avun tulee jatkua keskeytyksettä jälleenrakennuksesta kehitykseen. Humanitaarinen miinatoiminta luo myös edellytykset kehitykseen ja on jatkumoajattelun mukaista. Ilmastonmuutos ja luonnonkatastrofit ovat merkinneet humanitaariselle toiminnalle ja YK:lle uusia haasteita.

Ympäristö ja ilmastonmuutos

Suomen tavoitteena on kyky vastata nykyistä kokonaisvaltaisemmin - Rion ympäristö- ja kehityskonferenssin (1992) hengessä - kestävässä kehityksessä eri osa-alueisiin ja teemoihin.

YK:n ympäristöhallintoa tulee kehittää ja vahvistaa osana YK-reformia. YK:n eri järjestöjen ja ohjelmien keskinäistä koordinaatiota ja toiminnan johdonmukaisuutta tulee edistää kestävä kehityksen asioissa sekä ympäristö- ja ilmastomuutoskysymyksissä. Myös kansainvälisten ympäristösopimusten koordinoitumpi käsittely on tarpeen.

YK ja sen alainen ilmastomuutosta koskeva puitesopimus (UNFCCC) on globaalin ilmastopolitiikan kannalta keskeisin foorumi. Suomen ensisijainen tavoite on päästä YK:n piirissä, osana EU:ta, maailmanlaajuiseen kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistä koskevaan sopimukseen. Suomi osallistuu aktiivisesti kansainvälisen ilmastopolitiikan vaikuttavuuden lisäämistä ja tehostamista koskeviin neuvotteluihin.

Ilmastomuutokseen liittyvien ongelmien entistä tehokkaampi käsittely YK-järjestelmässä edellyttää myös UNEP:n resurssien optimaalista hyödyntämistä. Suomi pitää tärkeänä UNEP:n ilmastostrategian laatimista kansainvälisten ilmastomuutossovimusten pohjalta.

Monenkeskisessä yhteistyössä pyritään turvaamaan erityisesti köyhimpien maiden energiansaanti sekä tukemaan niiden sopeutumista ilmastomuutoksen seurauksiin.

Suomi tukee YK:n metsäpoliittista prosessia, osallistuu jatkossakin YK:n metsäfoorumin toimintaan ja edistää oikeudellisesti sitovien metsiä koskevien normien luomista. UNFCCC:n puitteissa tehtävä metsien merkitystä ilmastomuutoksessa koskeva työ on tässä suhteessa keskeisessä asemassa.

Rauhanrakentamistoiminnan kehittäminen

Vakauden ja kestävä kehityksen mahdollistamiseksi eri tukimuotojen on toimittava toisiaan täydentävästi aina konfliktien ennaltaehkäisystä, kriisinhallinnasta ja humanitaarisesta avusta rauhanrakentamiseen ja kehitysyhteistyöhön.

Tarvittava keinovalikoima on räätälöitävä tapauskohtaisesti kohdealueen erityistarpeet ja lähtökohdat huomioiden. Tähän liittyen Suomi ajaa vuonna 2006 osana YK-reformia perustetun rauhanrakentamiskomission työn vakiinnuttamista. Tarkoituksena on tukea konfliktista toipuvia maita kohti kestävä rauhaa ja kehitystä sekä estää konfliktitilanteeseen palaaminen.

Suomi tukee taloudellisesti YK:n päämajassa New Yorkissa toimivaa rauhanrakentamisen tukitoimistoa (PBSO) ja rauhanrakentamisrahastoa (PBF). Tämä on esimerkki siitä, että turvallisuusuhkien torjumiseen voidaan vaikuttaa myös kehityspolitiikan keinoin. Suomella on hyvät mahdollisuudet vaikuttaa toiminnan kehittämiseen rauhanrakentamisrahaston neuvonantavan ryhmän puheenjohtajuuden kautta. Lisäksi Suomi on sekondeerannut PBSO:lle UNEP:n kautta ympäristö- ja turvallisuusasiantuntijan.

EU-yhteistyössä Suomi vaikuttaa erityisesti oikeusvaltiokehityksen, sukupuolten välisen tasa-arvon, ympäristöturvallisuuden ja ympäristödiplomatian integroimiseksi rauhanrakentamistyöhön.

Tietoyhteiskunta

YK:n tietoyhteiskuntahuippukokouksen (WSIS) linjauksissa on kysymys tieto- ja viestintäteknologian (ICT) hyötyjen saattamisesta kaikkien ihmisten saataville kestävä kehityksen ja demokratian edistämiseksi maailmassa. Tunnustettuihin vahvuuksiinsa nojautuen tieto- ja osaamisyhteiskunnan rakentamisessa Suomi tukee WSIS-tulosten

toimeenpanoa eri YK-järjestöissä ja edistää järjestelmänlaajuista seurantaa ECOSOCin tiede- ja teknologiatoimikunnassa (CSTD).

Suomi pyrkii mahdollisuuksiensa mukaan edesauttamaan ratkaisuja, jotka mahdollistavat kehitysmaiden osallistumisen globaaliin tietoyhteiskuntakehitykseen. Suomi osallistuu tähän vuoropuheluun YK-foorumeilla - tuoden esille erityisesti koulutuksen, osaamisen ja innovaatioiden sekä koko yhteiskuntaa tasapuolisesti koskevan tietoyhteiskuntakehityksen merkitystä taloudelliselle ja sosiaaliselle kehitykselle. Suomi painottaa sitä, että kansainväliset ja kansalliset säännökset edistävät mahdollisimman edullista tiedonsaantia sekä tieto- ja viestintäteknologian saatavuutta.

Suomi painottaa kaikkien toimijoiden roolia ja vastuuta globaalin tietoyhteiskunnan kehittämisessä (multistakeholder -lähestymistapa). Suomi toimii tärkeänä rahoittajana ja aktiivisena osallistujana Global Alliance for ICT and Development -monitoimijafoorumissa. Suomi työskentelee myös aktiivisesti internetin hallinnon uudistamiselimissä internetin maailmanlaajuisen kattavuuden ja vakauden aikaansaamiseksi sekä tiedon vapaan välittämisen, luottamuksen, avoimuuden ja turvallisuuden edistämiseksi.

Kauppa ja kehitys

Suomi tukee kehitysmaiden taloudellisen perustan vahvistamista myös YK-järjestöjen toiminnan kautta. Esimerkiksi YK:n kehitysohjelman (UNDP) politiikkaohjaus on laajalti arvostettua. Taloudellisen kehityksen tukemisessa yksityisen sektorin toimintaedellytysten parantaminen on tärkeää. Tämä puolestaan edellyttää sellaisten uudistusten tukemista, jotka parantavat investointeja ja kaupankäyntiä suosivaa toimintaympäristöä. Kehitysmaiden tuotannollisen kapasiteetin tukemisessa erityisesti maatalouteen, maaseudun kehittämiseen sekä palveluelinkeinoihin keskittyvillä YK-järjestöillä on erityisrooli. Köyhimpien kehitysmaiden erityistarpeiden huomioiminen on tarpeen.

Suomi korostaa YK-järjestöjen roolia kehitysmaiden kaupankäyntikyvyn, tuotannollisen kapasiteetin ja kauppapoliittisen osaamisen vahvistamisessa. Esimerkiksi YK:n kauppa- ja kehityskonferenssi UNCTADin ja YK:n teollistamisjärjestö UNIDOn neuvontatyöllä on kehitysmailla tärkeä merkitys. Kauppakapasiteetin kehittämisen osalta Suomi tukee myös YK-järjestöjen yhteistyön tiivistämistä Maailman kauppajärjestön, Maailmanpankin ja alueellisten kehitysrahoituslaitosten kanssa.

Suomi tukee:

- YK:n vuosituhattavoitteiden saavuttamista edistämällä niin YK:n normatiivista työtä kuin rahoittamalla järjestön kehitysohjelmia (tällä hetkellä erityisesti UNDP, UNICEF, UNFPA ja WFP) ja osallistumalla niiden toiminnan kehittämiseen.

- enenevästi luonnontaloudellisesti kestävästä kehityksestä kuten ympäristö-, ilmasto- ja metsäteemoja sekä kehitysmaiden taloudellisen ja kauppakapasiteetin kehittämistä.

- läpileikkaavina teemoina erityisesti naisten ja tyttöjen aseman parantamista, helposti syrjäytyvien ryhmien asemaa sekä HIV/AIDS-pandemian vaikutusten lieventämistä ja käsittelyä yhteiskunnallisena kehityskysymyksenä.

- **YK-järjestöjen yhteistyötä maailmanlaajusten terveysriskien torjumiseksi sekä ennaltaehkäisyä kytkemiseksi osaksi toimivaa perusterveydenhuollon palvelujärjestelmää.**
- **YK:n roolia humanitaarisen avun keskeisenä koordinoijana sekä YK:n keskitettyä hätäapurahastoa (CERF).**
- **maailmanlaajuisen sopimuksen aikaansaamista kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi sekä YK:n metsäpoliittista prosessia ja sen kehittämistä kohti oikeudellisesti sitovaa sopimusta.**
- **YK:n rauhanrakentamiskomission työtä ja osallistuu rauhanrakentamisrahaston toiminnan kehittämiseen.**
- **YK:n kautta myös tietoyhteiskuntakysymysten integroimiseksi kehityskysymyksiin sekä erityisesti internetin maailmanlaajuisen kattavuuden, vakauden ja turvallisuuden edistämistä.**
- **YK-järjestelmän yhteistyötä kehitysmaiden taloudellisen perustan vahvistamiseksi sekä kaupan ja kehityksen tavoitteiden saavuttamiseksi.**

2.3. Ihmisoikeudet ja kansainvälinen oikeus

Suomen kansainvälisen ihmisoikeuspolitiikan tavoitteena on, osana laajan turvallisuuden edistämistä, vaikuttaa ihmisoikeustilanteen tosiasialliseen paranemiseen eri maissa. Perustana on YK:n yleismaailmallinen ihmisoikeusjulistus, ihmisoikeussopimukset ja kansainvälisiä velvoitteita antavat ihmisoikeusasiakirjat. Oikeuksien tasa-arvoinen toteutuminen etnisestä alkuperästä, sukupuolesta, iästä, uskonnosta, mielipiteestä, seksuaalisesta suuntautumisesta tai muusta vastaavasta syystä riippumatta on keskeinen lähtökohta. Ihmisoikeuksien turvaamiseksi edistetään demokratiaa ja vahvistetaan kansainvälistä oikeuden rakenteita ja prosesseja.

Suomi korostaa monenkeskisen yhteistyön, toimivien instituutioiden ja kansainvälisen oikeusjärjestyksen merkitystä maailmanlaajuisiin uhkiin vastaamisessa. Suomi tukee kansainvälisen oikeuden kehittämistä ja sen täytäntöönpanon keinojen vahvistamista YK:n toiminnassa.

Ihmisoikeudet

Ihmisoikeudet ovat oleellinen osa laajaa turvallisuuskäsitystä ja inhimillisen turvallisuuden toteutumista. Ihmisoikeuksien toteutuminen on oikeudenmukaisen ja tasapainoisen kehityksen ja yhteiskunnan perusedellytys ja tunnusmerkki. Suomen tavoitteena on ihmisoikeuksien valtavirtaistaminen kaikkeen YK-toimintaan. Tämä merkitsee ihmisoikeusperustaisen lähtökohdan toimeenpanoa kattavasti YK-järjestöjen sisäisessä ja välisessä toiminnassa.

Suomi tukee ja pyrkii edistämään erityisesti naisten, lasten, vähemmistöjen, alkuperäiskansojen ja vammaisten henkilöiden oikeuksia. Suomi kiinnittää erityistä huomiota myös moniperustaisen syrjinnän ehkäisemiseen. Kansalaisyhteiskunnan ja poliittisten oikeuksien edistämisen ohella Suomella on myös aktiivinen rooli taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien aktiivisena edistäjänä.

Suomen tavoitteena on kehittää YK:n ihmisoikeusneuvoston operatiivisuutta siten, että se pystyy puuttumaan ihmisoikeustilanteisiin milloin tahansa ja myös ilman asianomaisen valtion suostumusta. Samalla pyritään toteuttamaan uusia työskentelymuotoja ja varmistamaan, että neuvoston toiminta tuottaa lisäarvoa. Suomen tavoitteena on selkiyttää YK:n ihmisoikeusneuvoston ja YK:n yleiskokouksen III komitean rooleja maailmanlaajuisessa ihmisoikeuksien edistämisessä.

Suomi tukee YK:n ihmisoikeusvaltuutettua ja pitää tärkeänä valtuutetun itsenäisen aseman edelleen vahvistamista. Suomi tukee valtuutetun tavoitteita toiminnan painopisteen siirtämiseksi normien luomisesta niiden toimeenpanemiseen. Sääntömääräisten budjettivarojen osuutta valtuutetun toimistolle tulee merkittävästi lisätä.

Suomi pitää tärkeänä tavoitteena, että alueelliset ihmisoikeussopimukset osaltaan vievät pidemmälle YK:n ihmisoikeusnormistoa. Lisäksi on olennaista aktiivisesti muistuttaa alueellisten ihmisoikeuksia edistävien järjestöjen täydentävyydestä YK-normistoon nähden. Suomi tukee tiivistä yhteistyötä YK-järjestöjen ja alueellisten toimijoiden välillä ihmisoikeuskoulutuksen edistämisessä.

Ihmisarvoinen työ on keskeinen osa ihmisoikeuksia. Suomen tavoitteena on edistää työntekijöiden perusihmisoikeuksia (mm. lapsi- ja pakkotyön torjunta, yhdistymisvapaus, työelämän yhdenvertaisuus) sekä oikeutta turvallisiin ja terveellisiin työoloihin.

Kansainvälisen oikeuden vahvistaminen

Suomi osallistuu aktiivisesti kansainvälisen sopimusverkoston täydentämiseen ja vaikuttaa YK:n yleiskokouksen oikeudellisessa (VI) komiteassa, YK:n kansainvälisen oikeuden toimikunnassa ja erityisjärjestöissä tehtävään kansainvälisen oikeuden kehittämistyöhön. Suomi pyrkii myös edistämään sopimusten laajamittaista ratifioimista ja tehokasta täytäntöönpanoa. Monenkeskisten sopimusten integriteetin turvaamiseksi vastustetaan johdonmukaisesti muun muassa ihmisoikeussopimukseen tehtyjä varaumia, jotka ovat sopimuksen päämäärän ja tarkoituksen vastaisia. Suomi tukee Kansainvälisen tuomioistuimen toimivallan laajempaa hyväksymistä ja sen toimintaedellytysten turvaamista samoin kuin muiden rauhanomaisten riitojenratkaisumenettelyiden vahvistamista.

Kaikkein vakavimpien kansainvälisten rikosten rankaisemattomuuden vähentäminen on Suomen YK-politiikan painopisteitä. Suomi tukee pysyvän Kansainvälisen rikostuomioistuimen (ICC) ja muiden kansainvälisten sotarikostuomioistuinten työtä. YK:n roolia ICC:n universaalisuuden edistämisessä tulee vahvistaa. Yhteistyötä ICC:n ja YK:n kesken tulee kehittää ja muiden kansainvälisten sotarikostuomioistuinten työ saattaa loppuun asianmukaisella tavalla.

Oikeusvaltiokehitys ja hyvä hallinto

Oikeusvaltioperiaatteen edistäminen on yksi YK-politiikan painopistealue, joka koskee läpileikkaavasti monia toimintapolitiikkoja. Kriisien jälkeisessä yhteistyössä on keskityttävä erityisesti olojen vakauttamiseen rauhanprosessia tukemalla ja vahvistamalla kohdemaan oikeusjärjestelmää ml. rankaisemattomuuden torjumiseksi. YK:n sisäisten yhteistyö- ja koordinaatiomekanismien vahvistamista jatketaan.

Suomi on profiloitunut vahvasti YK:ssa oikeusvaltiotematikan esille tuojana. Suomen tavoitteena on edelleen tukea ja vahvistaa YK:n oikeusvaltiokehitystyötä tukemalla järjestön sihteeristöön perustettua oikeusvaltiokoordinaatiosihteeristöä myös taloudellisesti ainakin

alkuvaiheessa. YK:n oikeusvaltiotyön parempi sisäinen koordinaatio ja hyvä yhteistyö muiden toimijoiden kanssa nähdään tärkeäksi tavoitteeksi niin päämaja- kuin erityisesti kenttätasolla.

Oikeusvaltiokehityksen huomioiminen erityisesti rauhanrakentamiskomission ja -rahaston työssä nähdään tärkeäksi. Siirtymävaiheen oikeuden mekanismit ja oikeusvaltion vahvistaminen ovat Suomen näkemyksen mukaan keskeisiä kestäväen rauhan ja kehityksen edellytyksiä. Tukea YK:n sisäisten yhteistyö- ja koordinaatiomekanismien vahvistamiselle tulee jatkaa.

Suomen on luonteva toimia aktiivisesti hyvän hallinnon edistämässä ja korruption vastaisessa työssä. Suomi tukee YK:n korruption vastaisen yleissopimuksen seurantamekanismin kehittämistä ja toimeenpanoa.

Suomi tukee:

- ihmisoikeusperustaista lähestymistapaa, ihmisoikeuksien valtavirtaistamista kaikkeen YK:n toimintaan ja YK:n ihmisoikeusneuvoston toiminnan vahvistamista.

- rankaisemattomuuden vähentämistä tukemalla Kansainvälisen rikostuomioistuimen ja muiden kansainvälisten sotarikostuomioistuinten työtä.

- YK:n oikeusvaltiokehitystyötä ja sihteeristöön perustetun oikeusvaltioyksikön työn vakiinnuttamista sekä YK:n korruptionvastaisen yleissopimuksen seurantamekanismin kehittämistä ja toimeenpanoa.

2.4. YK:n uudistaminen

Hallitusohjelman mukaisesti Suomen YK-toiminnan keskeisenä ohjenuorana on maailmanjärjestön toimintakyvyn vahvistaminen. Tämä on linjassa myös Euroopan turvallisuusstrategian (2003) kanssa, joka painottaa tehokasta multilateralismia sekä YK:n uudistamistavoitteita. Hyvänä saavutuksena Suomi pitää YK:n ihmisoikeusneuvoston ja rauhanrakentamiskomission perustamista.

Suomi jatkaa vuoden 2005 huippukokouksessa sovittujen uudistusten edistämistä. Tulevassa reformityössä pyritään vahvistamaan YK:n yleiskokouksen asemaa sekä selkeyttämään talous- ja sosiaalneuvoston rakennetta. Turvallisuusneuvoston uudistuksessa Suomi pyrkii neuvoston työtapojen uudistamisen lisäksi sekä vaihtuvien että pysyvien jäsenten lisäämiseen ilman veto-oikeuden laajentamista. Sihteeristön hallintoreformissa ajetaan tehokkuuden ja vastuullisuuden vahvistamista sekä pääsihteerin itsenäisen toimivallan lisäämistä.

Suomen tavoitteena on YK:n vakaa talous jäsenvaltioiden maksukurin kautta. Suomi pyrkii turvaamaan riittävät resurssit YK:n mandaateille, erityisesti Suomen ja EU:n priorisoimille toiminnoille (ml. reformit). Tavoitteiden toiminnallistaminen vaatii resurssien asianmukaista kohdentamista YK:n ohjelmabudjetista, rauhanturvabudjetista ja kansainvälisiä tuomioistuinta koskevasta budjetista.

Suomi korostaa YK:n koordinoitua toimintaa kestäväen kehityksen tukemiseksi. YK:n operatiivisten toimintojen johdonmukaisuuden lisäämistä tuetaan niin päämajatasolla kuin kenttätasolla. Maapilottien avulla pyritään yhteistyöratkaisujen kehittämiseen neljällä sektorilla: yhteisohjelmointi, yhteisrahoitus, yhteinen johtaja ja yhteiset toimitilat (Yksi YK maatasolla -

konsepti). Kehityssektorin työnjakoa ja yhteistyötä tulee kehittää myös päämajatasolla. Osana reformia Suomi tukee YK:n sihteeristön tasa-arvovyksiköiden ja YK:n naisten rahasto UNIFEMin kokoamista samaan hallintoon siten, että toiminnan vaikuttavuus parantuisi myös kenttätasolla. Johdonmukaisuuspyrkimykset vaikuttavat myös YK:n erityisjärjestöihin.

YK:n ympäristöhallintoa tulee kehittää ja vahvistaa osana YK-reformia. Suomen tavoitteena on ensi vaiheessa vahvistaa ympäristöhallinnon olemassa olevia rakenteita, jolloin keskeistä on UNEP:n toiminnan tehostaminen ja vahvistaminen. Toisessa vaiheessa Suomen tavoitteena on YK:n ympäristöjärjestön (UNEO) perustaminen vahvistetun UNEP:n pohjalta.

Suomi painottaa tehokkaampaa globalisaation hallintaa, jossa YK:n koordinoiva rooli on keskeinen. YK:n yhteistyön tiivistäminen suhteessa Maailmanpankkiin, Kansainväliseen valuuttarahastoon ja Maailman kauppajärjestöön on tärkeitä. Suomen tavoitteena on monenkeskinen kansainvälinen yhteistyöjärjestelmä, jonka muodostavat järjestöt ovat edustavia, tehokkaita ja vaikuttavia ja toimivat keskenään yhteistyössä turhia päällekkäisyyksiä välttäen. YK:n pääsihteerin johtaman monenkeskisten järjestöjen sihteeristöjen koordinaatiojohtokunnan (CEB, Chief Executives' Board for Coordination) työn kehittäminen on tältä osin avainasemassa.

Suomi ajaa YK:n ja kansalaisyhteiskunnan sekä yksityisen sektorin välisen yhteistyön kehittämistä. Suomen tavoitteena on, että kansalaisyhteiskunnan ja yksityisen sektorin mahdollisuuksia osallistua ja esittää näkemyksiään YK-elimissä, huippukokouksissa ja niiden seurantamekanismeissa vahvistetaan.

Suomi tukee:

- YK:n pääelinten, ml. yleiskokouksen, turvallisuusneuvoston, talous- ja sosiaalineuvoston sekä sihteeristön, uudistamista.***
- avun tuloksellisuuden lisäämistä sekä YK-järjestelmän operatiivisten toimintojen työnjaon ja johdonmukaisuuden lisäämistä niin päämajatasolla (esimerkkinä vahvan tasa-arvovyksikön luominen) kuin kentällä (Yksi YK maatasolla -konsepti).***
- YK:n ympäristöjärjestön perustamista UNEPia vahvistamalla.***
- monenkeskisen yhteistyön tehostamista ja monenkeskisen kehitysyhteistyön laadun ja tehokkuuden arviointia.***
- YK:n yhteistyön tiivistämistä suhteessa Maailman kauppajärjestöön, Kansainväliseen valuuttarahastoon, Maailmanpankkiin ja alueellisiin kehitysrahoituslaitoksiin siten, että kukin voi paremmin keskittyä omille vahvuusalueilleen.***
- YK:n yhteistyösuhteiden tiivistämistä kansalaisyhteiskunnan ja yksityisen sektorin kanssa.***

3. Vaikuttamisen kanavat ja yhteistyötahot

3.1. Suomen vaikutusmahdollisuuksien vahvistaminen

YK:n yleiskokous on Suomen YK-vaikuttamisen pääfoorumi. Tämän lisäksi on tärkeää, että Suomi ja suomalaiset voivat vaikuttaa myös turvallisuusneuvostossa, talous- ja

sosiaalineuvostossa, sihteeristössä sekä muissa YK-järjestelmän elimissä.

Hallitusohjelman mukaisesti Suomi on sitoutunut kasvattamaan kehitysyhteistyömäärärahojaan 0,7 prosenttiin BKT:stä, millä on suuri merkitys Suomen osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksille YK:ssa. Kyseessä on tärkeä mittari, jolla on vaikutusta esimerkiksi turvallisuusneuvostokampanjan yhteydessä.

Suomen osallistuminen monenkeskiseen, kahdenväliseen ja EU-toimintaan tukee toisiaan. YK-toimijoiden työn seuranta Suomen kumppanimaissa parantaa vaikuttamismahdollisuuksia maatasolla ja hallintoneuvostoissa.

Vaikutusmahdollisuuksien vahvistamiseksi pyritään erityisesti panostamaan seuraaviin:

- EU:n kautta tapahtuva YK-vaikuttaminen
- Pohjoismaisen ryhmän ja ns. Nordic+ -ryhmän kautta tapahtuva YK-vaikuttaminen
- Luottamustoimet YK:n elimissä
- Suomen ECOSOC-ehdokkuus kaudelle 2010-12
- Suomen turvallisuusneuvostoehdokkuus kaudelle 2013-14
- Vaikuttaminen ohjelmien, rahastojen ja erityisjärjestöjen hallinnossa
- Suomalaisen rekrytoituminen YK-tehtäviin
- Suomen tärkeiksi katsomien kysymysten ja aloitteiden tukeminen

EU:n kautta tapahtuva YK-vaikuttaminen

Euroopan unionin yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka on kehittynyt hyvin voimakkaasti viimeisimmän vuosikymmenen aikana, millä on ollut vaikutuksensa myös Suomen YK-politiikkaan. EU on Suomen keskeisin viiteryhmä ja vaikutuskanava YK-politiikassa. Onkin tärkeää, että Suomi tuo aktiivisesti esille omia kantojaan EU:n päätösvalmistelussa, kun jäsenmaat muotoilevat yhteistä ulkosuhdepolitiikkaa Brysselissä ja YK-kaupungeissa.

EU:n 13.12.2007 allekirjoitettu nk. Lissabonin sopimus merkitsee Euroopan ulkosuhdehallinnon perustamista. Vielä ei tiedetä tarkalleen, miten ulkosuhdehallinnon työ muotoutuu ja miten se vaikuttaa jäsenmaiden YK-vaikuttamiseen. Suomi kuitenkin vaikuttaa aktiivisesti ulkosuhdehallinnon valmistelua ja sen YK-vaikutuksia koskevaan pohdintaan.

Pohjoismaisen ryhmän ja ns. Nordic+ -ryhmän kautta tapahtuva YK-vaikuttaminen

EU:n ohella Pohjoismaat muodostavat Suomelle luonnollisen viiteryhmän. YK-ehdokkuuksiin ja -reformeihin liittyvä yhteistyö luovat pohjoismaisen yhteistyön puitteet. Vahva pohjoismainen esiintyminen voi täydentää EU-vaikuttamista. Turvallisuusneuvostokampanjan aikana lisätään yhteispohjoismaisia puheenvuoroja turvallisuusneuvostossa. Kansainvälisissä kehityskysymyksissä Suomi vaikuttaa pohjoismaisen yhteistyön ja ns. Nordic+ -ryhmän (Pohjoismaat, Iso-Britannia, Alankomaat ja Irlanti) kautta liittyen mm. avun tuloksellisuuteen, koordinaatioon, harmonisaatioon, vaikuttavuuteen ja johdonmukaisuuteen.

Suomi pitää positiivisena avointa keskustelua pohjoismaisen yhteistyön merkityksestä sekä syventämisen mahdollisuuksista. Suomi tukee pohjoismaisen YK-asioita koskevan tiedonvaihdon ja koordinaation ulottamista myös Baltian maihin.

Myös Nordic+ -yhteistyön avulla voidaan vaikuttaa merkittävällä tavalla YK:n ja sen alajärjestöjen maatasoon työhön. Tämä on hyvä esimerkki siitä, kuinka kahdenvälinen diplomatia ja monenkeskinen vaikuttaminen tukevat toisiaan.

Luottamustoimet YK:n elimissä

Suomi pyrkii profiloitumaan saamalla luottamustoimia yleiskokouksessa ja muissa YK:n elimissä. Luottamustoimet tuovat Suomelle runsaasti näkyvyyttä ja mahdollistavat tavanomaista paremmat osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet eri elimissä esillä olevien asioiden käsittelyssä.

Suomen ECOSOC-ehdokkuus kaudelle 2010-12

Suomen tavoitteena on tulla valituksi YK:n talous- ja sosiaalineuvosto ECOSOCin jäseneksi toimikaudelle 2010-12 ja vaikuttaa ECOSOCissa ja sen alaelimissä.

Suomen turvallisuusneuvostoehdokkuus kaudelle 2013-14

Suomi pyrkii 'Länsimaat ja muut maat'-vaaliryhmän (WEOG) pohjoismaisen rotaation perusteella YK:n turvallisuusneuvoston vaihtuvaksi jäseneksi kaudelle 2013-14. Turvallisuusneuvoston jäsenyydestä syntyy kilpailutilanne, joka ratkaistaan syksyllä 2012 pidettävässä vaalissa.

Jäsenyystavoitteen saavuttamiseksi kampanjan suunnittelu, resurssointi ja oikea-aikainen käynnistäminen on tärkeää. Suomen kampanjavalmistelujen tulee olla toteutusvalmiina vuoden 2008 loppupuolella. Onnistunut kampanja edellyttää koko valtionhallinnon sitoutumista hankkeeseen.

Vaikuttaminen ohjelmien, rahastojen ja erityisjärjestöjen hallinnossa

Suomi osallistuu aktiivisesti tukemiensa YK:n kehitysohjelmien ja -rahastojen johtokuntatyöskentelyyn sovitun rotaation mukaisesti sekä jäsenenä että tarkkailijana. Vaikuttaminen painottuu erityisesti niihin ohjelmiin ja rahastoihin, joissa Suomen rahoitus on merkittävällä tasolla. Näitä monenkeskisen kehitysrahoituksen painopisteitä käsitellään erillisessä linjauksessa, joka tulee perustumaan valtioneuvoston kehityspoliittisen ohjelman painotuksiin.

Suomi vaikuttaa aktiivisesti YK:n erityisjärjestöjen päätöksentekoon yleiskokouksissa ja rotaatiojärjestelyjen mukaisesti niiden hallintoneuvostoissa. Suomi tukee YK:n erityisjärjestöjen, mukaan lukien Maailman terveysjärjestön (WHO), Kansainvälisen työjärjestön (ILO) ja YK:n koulutus-, tiede- ja kulttuurijärjestön (UNESCO), roolia, koska ne tekevät ensiarvoista normatiivista työtä antaen myös teknistä asiantuntija-apua jäsenmaille.

Suomalaisten rekrytoituminen YK-tehtäviin

Osaksi Suomen YK-profiilia kuuluu myös edustautuminen YK:n sihteeristössä, erityisjärjestöissä ja operatiivisissa järjestöissä sekä kenttätoiminnassa. Vapaaehtoisten (United Nations Volunteer) ja apulaisasiantuntijoiden (Junior Professional Officer) ohella tuetaan aktiivisesti suomalaisten kandidaattien sijoittumista sekä keskitason virkoihin että johtotehtäviin niin päämajassa kuin kentällä.

Suomen edustustoilla on avoimeen hakuun tulevien YK-tehtävien identifioimisessa ja suomalais ehdokkaiden valitsemisen aktiivisessa tukemisessa keskeinen rooli. Kotimaassa tulee pohtia rekrytointiprosessien kehittämistä.

Suomen tärkeiksi katsomien kysymysten ja niihin liittyvien aloitteiden tukeminen

Suomi profiloituu keskittämällä tukea kysymyksiin ja aloitteisiin, jotka ovat ulko- tai kehityspoliittisten prioriteettien mukaisia. Suomi on profiloitunut tukemalla taloudellisesti esimerkiksi oikeusvaltiokehitykseen, rauhanrakentamiseen ja ympäristödiplomatiaan liittyviä aloitteita, ja tuen pitkäjänteinen jatkaminen takaa profiilin ja näkyvyyden säilymisen.

3.2. Kotimainen yhteistyö

Viranomaisyhteistyö

Ulkoasiainhallinnolla on koordinaatiovastuu Suomen YK-politiikasta, mutta YK-suhteita hoitavat muutkin sektoriministeriöt ja viranomaiset valtioneuvoston lain (175/2003) mukaisesti. YK:ssa harjoittamamme politiikan tehokkuus ja vaikuttavuus edellyttää, että yhteistyö ja vuorovaikutus ulkoasiainhallinnon ja muiden viranomaisten kesken on tiivistä. Yhteistyötä ja työnjakoa kehitetään tuottavuuden parantamiseksi.

Myös politiikkajohdonmukaisuutta parannetaan hallitusohjelman mukaisesti. Viime vuosina ovat laajan turvallisuuden käsitteeseen olennaisesti sisältyvät mm. köyhyyteen, terveyteen ja ympäristöön liittyvät kysymykset nousseet näkyvästi esille, mikä osaltaan on lisännyt poikkihallinnollisen politiikkaohjauksen ja yhteistyön tarvetta. Muita poikkihallinnollista lähestymistapaa edellyttäviä aiheita ovat mm. naisten asemaan ja sosiaaliseen kehitykseen liittyvät kysymykset, väestö- ja huumausainekysymykset, ihmiskauppa ja väkivalta, terveys kaikissa politiikoissa sekä muuttoliikkeiden vaikutus.

Yhteistyö eduskunnan kanssa

Vuoropuhelu eduskunnan kanssa YK:ssa käsiteltävistä asioista on keskeinen osa Suomen YK-politiikkaa, ja ulkoasiainministeriö tekee tässä läheistä yhteistyötä ulkoasiainvaliokunnan kanssa. Osana tätä yhteistyötä ulkoasiainvaliokunta vierailee vuosittain YK:n päämajassa. YK-asioihin liittyvää yhteistyötä tehdään ja keskustelua käydään myös eduskunnan muiden toimielinten ja toimintaryhmien kanssa.

Yhteistyö kansalaisyhteiskunnan kanssa

Kansalaisyhteiskunnan YK-asioihin kohdistama kiinnostus on merkittävä voimavara. Ulkoasiainministeriön keskeisimpiä yhteistyökumppaneita ovat Suomen YK-liiton rinnalla Suomen UNICEF, UNIFEM ja Pakolaisapu - eli YK-taustaiset järjestöt, joita ulkoasiainministeriö tukee myös taloudellisesti.

Ulkoasiainministeriön tavoitteena on yhteistyössä Suomen YK-liiton kanssa järjestää YK-asioita seuraaville kansalaisjärjestöille ja sidosryhmille säännöllisiä kuulemistilaisuuksia, jotta näiden tahojen näkemyksiä voidaan ottaa huomioon Suomen YK-politiikan painopisteitä valittaessa ja jotta järjestöt saavat tietoa viranomaisten YK-toiminnasta. Kansalaisjärjestöjen osallistumista YK-kokouksiin edistetään yhteistoiminnassa Suomen YK-liiton kanssa. Jo vuosikymmenen ajan jatkunutta nuorisoedustajan osallistumista yleiskokoukseen kehitetään vakiintuneen käytännön pohjalta.

Perinteistä ja hyödylliseksi havaittua käytäntöä poliittisten puolueiden edustajien osallistumisesta YK:n yleiskokoukseen jatketaan. Ulkoasiainhallinto tekee yhteistyötä myös

suomalaisten yliopistojen ja tutkimuslaitosten kanssa ja pyrkii toimillaan edistämään suomalaista YK-tutkimusta.

3.3. Strategian toimeenpano

Strategian toimeenpanoa seurataan ulkoasiainhallinnon normaalien suunnittelu-, seuranta- ja arviointijärjestelmien avulla. Näistä keskeisimmät ovat TTS- ja vuosisuunnitelmat. Strategian tavoitteet ohjaavat myös vuosittaisten YK:n yleiskokousprioriteettien valmistelua, minkä yhteydessä kuullaan myös kansalaisyhteiskuntaa. Vuosittaisista painopisteistä ja niiden toteutumisesta informoidaan myös eduskunnan ulkoasiainvaliokuntaa.